

Rapport om leksefri/leksebevisst skole i Råde kommune.

Arbeidsgruppe 2018/2019

1. Innledning - arbeidsgruppens mandat

Vedtak i interpellasjon fra Katrine Langgård (Sp) 14.06.18 - leksefri skole:

Råde kommune v/ Rådmannen oppretter et arbeidsutvalg bestående av representanter fra skolene, SU, politikerne og administrasjonen som skal utrede nåsituasjonen vedrørende leksepraksisen ved skolene i kommunen. Politikerne representeres av medlemmer fra UMK. Arbeidsutvalget skal også se på fordeler og ulemper med leksefrie/ leksebevisste skoler, samt hente inn erfaringer fra skoler som har blitt leksefri/ leksebevisste. Arbeidsutvalget skal legge fram en oppsummerende rapport, som skal legge grunnlaget for en sak i kommunestyret i desember.

2. Arbeidsgruppas anbefaling

Arbeidsgruppa har besluttet å anbefale at skolene i Råde kommune bør ha en *økt bevissthet* rundt lekser ved alle tre skolene.

Det bør være et mål at det utføres tilnærmet lik praksis på samme trinn innad i kommunen, uten at den enkelte lærers metodefrihet blir overstyrret. Både voksne og barn ser ut til å se en verdi av lekser, men det må understrekes at vi igjennom vårt arbeid har sett viktigheten av å gi "riktige" lekser, svært moderate mengder lekser og at lekser bør gis med bakgrunn i følgende punkter:

- lekser bør ikke være ukjent stoff for elevene, unntakene kan være der lekser kan brukes til å aktivere forkunnskaper
- lekser, som del av pedagogiske opplegg, bør være støttet av undervisningspersonell slik at også barn som ikke har støtte hjemme til lekselesing, har like muligheter som andre til å gjøre leksene
- lekser bør ikke være "gjøre ferdig det du ikke rakk på skolen"- lekser
- lekser bør ha fokus på mengdetrening, repetisjon og samfunnsbevissthet
- motivasjon for lekser må ikke være straff (anmerkninger), men økt læringsutbytte

Arbeidsgruppa anbefaler at det arbeides med bevisstgjøring rundt lekser over tid ved de enkelte skolene. Å endre på noe som har sterke tradisjoner i en kultur, må gjøres på sikt slik at "alle henger med" (skoleledelse, undervisningspersonell, elever og foresatte).

For å sikre at en slik endring blir til det beste for alle, men selvsagt elevene og deres læringsprosesser spesielt, er skolene avhengige av at den digitale infrastrukturen i kommunen fungerer som den skal, og er stabil. Digitale hjelpemidler vil være både muligheten, en viktig del av metodene og ikke minst det som vil sikre samarbeid mellom skole og hjem i en leksebevisst skole.

Arbeidsgruppa ønsker også at det utarbeides ulik praksis for ulike trinn innad i kommunen, i tråd med aktuell forskning, erfaringer og som et ledd for å motivere elevene. Andre kommuner har utarbeidet en *lekseplakat* der kommunene følger en mal som er oversiktlig og forutsigbar for alle involverte.

3. Beskrivelse av arbeidet som er gjort i gruppa

- Høsten 2018 ble det tatt initiativ til et fellesmøte for foresatte på Karlshus skole, der det ble presenter ulike sider ved leksefrie/leksebevisste skoler, samt reflektert rundt praksisen som er i kommune i dag. Det var relativt få foresatte som deltok på møtet.
- Arbeidsgruppen ble satt sammen høsten 2018, og hadde første møte 27.11.18, på kommunehuset. Det ble luftet ulike tanker rundt temaet.
- Arbeidsgruppa dro i desember på befaring til Ramberg skole. De ble leksefri skole forrige skoleår, og vi fikk et innblikk i skolehverdagen før og etter lekser. Vi ble også orientert om prosessen frem mot at de endret praksis.
- Deretter samlet gruppen seg til nok et møte den 14.02.19, på kommunehuset. Observasjonene, inntrykkene, prosessen og konsekvensene Ramberg skole hadde satt fokus på, ble debattert.
- Utkast til rapporten ble sendt alle i gruppa den 25.03.19
- Nytt møte i arbeidsgruppa den 08.04.19
- Siste reviderte utgave ble sendt ut fredag 26.04.19

Det har vært jobbet med tematikken i personalgruppene på kommunes tre grunnskoler. Innad i de tre personalgruppene har det også blitt sett på hvilket forhold lærergruppene har til lekser og hvilken leksepraksis de operasjonaliserer idag.

FAU har gjort ulike aktiviteter for å engasjere, og få belyst, foresattes synspunkter rundt lekser. Ungdomsrådet har vært aktivt med i arbeidsgruppa, og på skolene har elevrådene fått uttale seg. Arbeidsgruppa har sett på forskning på temaet lekser i forhold til dagens skole, og konsekvensene/utbytte av lekser på de ulike trinnene. Gruppa har også snakket om de ulike perspektivene vi møter i denne debatten, det være seg elevperspektivet, foreldreperspektivet, lærerperspektivet og skolelederperspektivet.

Gruppa har diskutert barn og unges psykiske helse i dagens samfunn, og forsøkt å identifisere hvordan dette kan påvirkes av det å ha lekser.

3.0 Avgrensninger

Mandatet legger føringer for hva arbeidsgruppa skal belyse og diskutere. Diskusjonen om lekser/ikke lekser bør ikke sees på isolert, men være en viktig del av arbeidet der det lovfestede prinsippet om "barnets beste" er det overordnede. Det er likevel kun leksepraksisen ved de tre skolene vi som gruppe, konkret, har vurdert som tiltak for å være med på å bedre barn og unges hverdag, redusere press og stress, gi økt skolefaglig utbytte og gi barn og unge større kontroll over egen fritid.

Hovedvekten av det arbeidsgruppa har funnet av forskning på området, stemmer godt overens med de funnene vi selv har gjort og observert. Generelt, ønsker vi alle lykkelige barn og unge som har overskudd til å være undrende, motiverte for skole, engasjerte i egen fritid, og barn og unge med god psykisk helse. Det er i den sammenhengen mange perspektiv som bør stå på agendaen, og som bør sees i sammenheng med den totale belastningen dagens barn og unge opplever. Lekser alene er ikke årsak, eller løsning, for å redusere de utfordringene dagens ungdom står overfor.

I arbeidsgruppas mandat ligger det at vi skal se på fordeler og ulemper ved leksefri/leksebevisste skoler. Vi har kun besøkt Ramberg skole. Ramberg skole ble leksefrie dette skoleåret, det er derfor lite konkrete resultater å vise til når det kommer til tester og erfaringer etter at de ble leksefrie.

4.0 Begrepsavklaring

I denne rapporten bruker vi *leksefri* skole om en skole som *ikke* legger opp til noen form for hjemmearbeid.

Med *leksebevisst* skole mener vi her en skole der lekser er nøye gjennomtenkt, og ikke gis for leksens skyld, men for barna og ungdommens økte læringsutbyttes skyld.

Med lekser mener vi *ikke* forberedelser til fremføringer og prøver på ungdomstrinnet, dette skal elever naturlig, og på eget initiativ, jobbe med hjemme.

5.0 Kort om forskning på området, lov, forskrift og nye læreplaner

"Utgangspunktet for at debatten rundt lekser ble aktuell i Norge, var at det skjedde et markant skifte i hvordan skolene la opp undervisning og hjemmearbeid etter "Pisa-sjokket", der norske skoler scoret langt lavere enn forventet", hevder forsker Kjersti Lien Holter, førsteamanuensis og koordinator for masterstudium i samordning av Helse- og velferdstjenester ved avdeling for helse- og sosialfag ved Høgskolen i Østfold, i sin rapport "Helsefremmende praktisering av lekser i barneskolen" (Holter, 2018). Hun hevder at skoleklimaet *hardnet* i den norske grunnskolen etter at disse resultatene kom på bordet. Resultatet var høyere, og tøffere krav til skolene og dermed også elevene. Hun har funnet, igjennom sin forskning, at dette førte til økt press.

Holte viser også til at overlege på Rikshospitalet, Trond H. Diseth, hevder at det har vært en økning på fire hundre prosent de siste fem årene i antall henvendelser i forbindelse med stressrelaterte sykdommer hos barn og unge. Han hevder økningen skyldes stress forbundet med krav som ikke er tilpasset barnets evner, alder, nivå og krav som ikke er tilpasset barnets følelsesmessige behov (Brøyn, 2016). Videre viser hun til at lekser er praksis som brukes i stor grad til tross for at forskning, entydig, viser at det har liten eller ingen effekt på læring i barneskolen (Hattie, 2013). Hun skriver også at i Blazers (Blazer, 2009) forskningsoversikt er det flere studier som viser at lekser kan ha en negativ effekt på barns fysiske og psykiske helse, på relasjoner mellom foreldre og barn og at det knyttes til reproduksjon av sosiale ulikheter i utdanningssystemet.

Det er viktig å presisere at lærere ikke er pålagt å gi lekser verken gjennom Læreplanen, Læringsplakaten eller Opplæringsloven. Lekser i Norge har likevel hatt en naturlig plass i utdanningen av barn og unge, og det er en tradisjon som er solid forankret i vårt skolesystem.

I sitt "Lekseprosjekt" har Kjersti Lien Holte sett på hvorfor lærere i dag gir lekser. Hennes funn viser at lekser "ofte blir gitt fordi det er forventet, og fordi det er slik det alltid har vært". Lekser gis i de fagene som blir ansett som viktigst, norsk, engelsk og matte. I de praktisk-estetiske fagene er det så å si ikke lekser har hun funnet. "At Lekser gis også med utgangspunkt i at foreldre er positive til skole og ressurssterke. Lekser gjøres hjemme i ro og harmoni hvor elevene har de beste forutsetninger for å gjøre lekser, og hvor foresatte er aktive og deltagende, er det som tiltenkes lekkesituasjonen på tross av at "alle vet" at dette som oftest ikke er realiteten" skriver hun videre i artikkelen "Helsefremmende praktisering av lekser i barneskolen" (Holter, 2018).

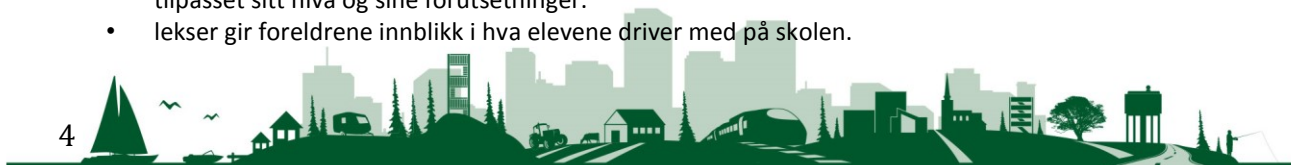
Det blir ofte brukt som et argument for lekser at elevene må lære studieteknikker. Erfaring og forskning viser i stor grad at elevene ikke nødvendigvis tilegner seg gode studieteknikker ved å gjøre lekser. Pedagogikkprofessor Kirsti Klette fant i sine klasseroms-studier at elever like gjerne lærer dårlige arbeidsvaner som gode, når de gjør lekser. Hun omtaler dårlige arbeidsvaner som for eksempel utsettelse, trenering og juksing som å klippe fra nettet eller å få noen andre til å gjøre leksene for deg (2003). Sosiale medier er en betydelig og forstyrrende faktor. Tilgang på sosiale medier mens man jobber, bidrar ikke til å få gode arbeidsvaner. Det gir heller vaner der barn og unge stadig mister konsentrasjonen og fokuset på det de holder på med, må bruke lengre tid på lekser og dermed blir enda mer slitne (Holter, 2012-2016). Dårlige arbeidsvaner kan stå i veien for dybdeforståelsen for de ulike fagene. Dette samsvarer dårlig med tankene rundt nettopp mer dybdeforståelse som vi vil møte i de reviderte læreplanene som står på trappene til å bli implementert.

De reviderte læreplanene åpner for at barn og unge trenger nettopp mer dybdelæring, mer tverrfaglig arbeid og en bredere forståelse for det de lærer på skolen. Dette er ikke dette nye tanker i skolesammenheng. Tankene om tverrfaglighet er gammelt nytt, men det kan være en viktig brikke når det kommer til hvordan den enkelte skole løser praksis rundt lekser i nærmeste fremtid.

Thomas Nordahl er norsk pedagogikk forsker og leder for Senter for Praksisrettet Utdanningsforskning. Han har også formidlet Hatties skoleforskningsresultater i Norge. Han har en litt annen tilnærming til lekser betydning enn Kjersti Lien Holter. Arbeidsgruppen mener likevel å se flere likheter.

Nordahl sier at (Nordahl, 2015):

- elever som har hatt lekser hjemme i løpet av 10 års skolegang, ligger i gjennomsnitt ett år foran i læring i fag, enn de som ikke har hatt det
- det er ikke slik at jo mer tid man bruker på lekser, jo bedre blir man. Av dette bør leksene ha et moderat omfang
- hverdagen til barn og unge må bestå av flere ting enn skole og lekser
- videre er det helt avgjørende at lekser gis på lærestoff eller ting som er gjennomgått av læreren på skolen. Hvis ikke vil mange elever få bekreftet at jeg er en elev som ikke kan og ikke mestrer.
- ukeplaner er derfor en utfordring, fordi mange elever vil få unna leksene i helgene f.eks. Dette kan føre til at elevene gjør feil, opplever lite mestring og får lite eller ingen læringsutbytte.
- de elevene som sliter på skolen, sliter hjemme med lekser. De må derfor få mindre lekser, og lekser tilpasset sitt nivå og sine forutsetninger.
- lekser gir foreldrene innblikk i hva elevene driver med på skolen.

6.0 Fordeler og ulemper med leksefrie/leksebevisste skoler

Grappa har ikke hatt anledning til å gå i dybden på erfaringer gjort ved de skolene som har tatt et bevisst valg om å være leksefrie eller leksebevisste, utover det vi har fått høre fra Ramberg. Det vi kan si noe om er hva våre egne opplevelser og erfaringer er ved å gi lekser, de erfaringene vi hørte at Ramberg skole har gjort seg, de bekymringene/utfordringene våre kollegaer, elever og foresatte gjør seg i et potensielt møte med en leksefri/leksebevisst skole, og de perspektivene man mener gjør en leksefri/leksebevisst skole mer positiv for elevenes læringsutbytte.

Lekser er sterkt forankret i den norske skolepraksisen, også i Rådeskolene. I refleksjonsgrupper blant lærerne har det kommet frem bekymringer for hvordan man skal rekke igjennom hele pensum uten lekser. Hvordan man skal klare å omstille seg og sine opplegg, hvordan identifisere og luke bort tidstyver, og det oppleves vanskelig for flere å tenke seg at en skole uten lekser er fornuftig og riktig. På samme tid erkjennes det at det er svært mange ulikheter i de forutsetningene våre elever har, og at svært mange barn og unge opplever et stor press i sine hverdager.

Ramberg skole hevder å kunne se en betydelig positiv utvikling, og bedre resultater på kartlegginger og nasjonale prøver, etter at de ble en leksefri skole. Spesielt innenfor lesing har de sett målbare gevinster. De hevder også å oppleve en positiv utvikling i elevgruppen der det er blitt mer motivasjon for læring etter at de ble leksefrie. De har hatt fokus på å holde ved like de refleksjonene de hadde i prosessen mot å bli leksefri skole, også nå i ettertid innad i kollegiet. Lærerne ved Ramberg skole har gitt tilbakemeldinger på at de nå er mer trygge på at alle elevene får samme mulighet til opplæring siden alt skolearbeid skjer på skolen og ikke i form av lekser.

Rektoren ved skolen har tatt, og har fulgt opp, metoder for å sikre skole/hjem-samarbeid. Deres erfaringer er så langt at det har endret seg til det bedre.

Det skal nevnes at Ramberg skole fikk Ipad til alle elever for flere år siden, og at de derfor hadde innarbeidet deler av metoder og praksis mot en leksefri skole før dette prosjektet startet høsten 2018.

Elevene ved Ramberg skole ga uttrykk for at de opplevde mer kontroll over egen fritid etter at de ble en leksefri skole. Vi nevner også at Ramberg skole er en barneskole, funnene ved denne skolen vil derfor og naturlig nok ikke kunne tolkes som like verdifulle for ungdomstrinnet. Dette stemmer også godt overens med forskning, utbytte av lekser er ulikt på barne- og ungdomstrinnet (Hattie, 2013)

Elevene ved våre tre skoler har gitt uttrykk for at lekser i et moderat omfang er bra for mengdetrening og repetisjon.

7.0 Arbeidsgruppas tanker om fordeler og ulemper med og uten I lekser:

I dag

Fordeler med lekser:

- for mange vil lekser være en god forberedelse på hva de vil møte senere i utdanningsløpet
Lekser kan være med på å forberede elevene for hva som kommer ved neste skolefaglige utviklingstrinn. Arbeidsgruppa har sett på mulighetene for en *lekseplakat*, der lekser for noen trinn kanskje kan være motiverende i seg selv. (De på 3. trinn gleder seg til å bli så store at de får lekser i 4.)
- for mange vil mengdetrening og repetisjon ha en beviselig positiv effekt på elevenes forståelse og læringsprosesser.
- forkunnskaper kan aktiveres før en undervisningsøkt, dette kan gi økt forståelse for et tema
- for noen elever kan det å strukturere uken etter hvor mye lekser de har, være en god trening for hva de møter utenfor skolen
- lekser kan gi foresatte et innblikk i elevenes skolehverdag

Ulemper med lekser:

- det er store ulikheter i elevgruppene både når det kommer til forutsetninger og hva slags hjelp de kan få med lekser
- lekser gjøres i mange tilfeller "for å bli ferdig med dem", eller "for å ikke få anmerkning"
- det blir store skiller mellom den totale arbeidsmengden med bakgrunn i hva elevene evner å få unna av jobb på skolen. Mange sitter igjen med store mengder sammenlignet med de andre. Det oppleves som urettferdig
- en tidstyv i barn og unges hverdag, oppleves av mange som stress
- kan være en faktor til konflikt mellom foresatte og elever

Fordeler med leksefrie/leksebevisste skoler:

- det er med på å utjevner sosiale ulikheter som tradisjonelt reproduseres gjennom utdanningssystemet
- mange elever opplever at de har mer kontroll over egen fritid
- mange elever opplever mer motivasjon for skole og har mer overskudd til læring i skoletiden
- man fjerner noe som i stor grad er roten til konflikt i mange hjem
- arbeidsøktene i skoletiden kan ved økt fokus på tidstyver, heller effektiviserer til det beste for elevenes læringsprosesser
- elevene kan oppleve betydelig mindre stress og press
- mindre lekser kan gi rom for mer utforskning og utprøving på elevenes premisser
- nye hjelpemidler kan brukes for å sikre et enda bedre skole/hjem-samarbeid

Ulemper med leksefrie / leksebevisste skoler:

- mange elever klarer ikke på eget initiativ å fortsette sine læringsprosesser hjemme, og sier at lekser er konkret å forholde seg til
- lærerne mister i mange tilfeller muligheten til å sikre større grad av mengdetrening og repetisjon
- foresatte kan miste oversikten over hva elevene driver med på skolen

8.0 Status Rådeskolene – leksepraksis og status elever (elevråd)

Ved Spetalen skole og Karlshus skole har de i dag en tradisjonell praksis i forhold til lekser. De har faste ukebrev med lekser og informasjon til elever og foresatte. Hvert trinn har flere tilfeller med individuelle ukebrev, tilpasset ulike elevers særegne behov. Hensikten med denne tradisjonelle praksisen i forhold til lekser, er å sikre repetisjon, mengdetrening og dybdelæring. Lekser gis også som forberedelser til neste dag, og som et ledd i å øve elevene til selvstendighet og det å ta ansvar. Lærerteamene ved skolene opplever å bruke mye tid på lekser, både forberedelser og oppfølginger, og har reflektert rundt mulighetene for å heller omdisponere denne tiden til å tilrettelegge undervisningen på en bedre måte.

Mengden lekser som gis på de ulike trinnene er differensiert, og forsøkt tilpasset elevenes nivå. Begge skoler har opplevd lekser som et godt verktøy for læring for elevene, og som en kommunikasjon mot hjemmet. Samtidig opplever flere lærere at lekser er stressende på måter som godt sammenfaller med den forskningen vi har lest.

Ved Råde ungdomsskole har det over tid vært fokus på lekser og den praksisen som utøves til daglig. I denne perioden har undervisningspersonellet og ledelsen hatt to langdager der forskning på temaet er gjennomgått, der elevrådets uttalelse har blitt hørt, og der undervisningspersonellet har reflektert rundt leksepraksisen ved skolen. Prosessen med bevisstgjøring rundt hvilke typer lekser som gis, hvilke mengden av lekser som gis og det at lekser som gis skal ha en positiv effekt på den enkelte elevs læringsprosesser, har stått i fokus.

Det har kommet frem ulike synspunkter. Noen lærere omfavner den tradisjonelle innfallsvinkelen mot lekser, mens andre igjen ytrer at lekser oppleves som en tidstyv hvor tiden brukt på gjennomgang av lekser med fordel kunne blitt brukt til andre og mer læringsfremmende aktiviteter.

Ved skolen får elevene i dag ukeplaner hver uke med informasjon til både elever og foresatte. Det blir i noen grad gitt individuelle planer, men i et betydelig mindre omfang enn ved barneskolene. Tilpassing i forhold til lekser gjøres ofte som individuelle avtaler.

De leksene som blir gitt, er så langt som mulig, en del av de pedagogiske prosessene lærerne har satt i gang i undervisningen. De er i stor grad basert på mengdetrening og repetisjon, og de aller fleste er svært bevisste på at ukjent stoff ikke skal være lekser. Aktivisering av forkunnskaper kan dog være en god forberedelse for neste undervisningsøkt.

Det er noe bekymring rundt hvorvidt man skal kunne komme igjennom pensum dersom man ikke lener seg mot lekser, men i det store og det hele er det en kollektiv oppfatning om at hvordan den totale arbeidsmengden påvirker elevene må vurderes regelmessig, og tas hensyn til.

Det er et mål for personalet å være nogen lunde like når det kommer til lekser. Likevel sier elevene at de opplever store forskjeller når det kommer til mengde, og type lekser.

Diskusjonen rundt lekser og anmerkninger er fortsatt pågående. Skolens lærere ønsker i stor grad å hindre at sosiale ujevnheter reproduseres igjennom skolepraksisen. Det er problematisk at de svakeste elevene er de som får anmerkninger for lekser som ikke er gjort. Dette er også det elevene ved skolen forteller at oppleves som feil. Personalet har derfor i stor grad begynt å implementere lekser "alle kan få til", men det er fortsatt en vei å gå på dette området.

Det er et betydelig antall elever i vår kommune med en annen etnisk opprinnelse enn Norge, og nye tall viser at et betydelig antall barn i vår kommune vokser opp under fattigdomsgrensa. Disse er også grupper av barn og unge som erfaringsmessig ofte opplever lite, eller ingen støtte hjemmefra i sitt skolearbeid. Det kan skyldes språkutfordringer, kapasitet og kultur. Det er viktig at når vi diskuterer lekser/ikke lekser, så må alle grupper i samfunnet tas i betraktning og skolen må sørge for at vi gir alle samme muligheter innenfor de rammene vi har, dette fokuset forsøker personalet å holde aktivt.

Elevrådene ved de ulike skolene sier følgende:

Spetalen:

Elevene ved Spetalen skole har hatt en samtale innad i hver klasse der de har kommet med ønsker for egen leksepraksis. Det som kom frem var følgende:

- mer Ipad-lekser
- ønsker lekser i flere fag. Ikke bare i norsk, engelsk og matte, men også i gym og naturfag
- elevene kan tenke seg "gjøre-lekser". Mer praktiske oppgaver som også er knyttet opp mot livsmestring. (Dette sammenfaller godt med de nye læreplanene der livsmestring i stor grad skal inn)
- flere ulike oppgaver som for eks. Fargelegging, kryssord, kreative lekser, lesebingo, mer utfyllende skriveoppgaver, slike som går over tid og flere fag
- elevene kan godt tenke seg valgfrie lekser, ekstra oppgaver som kan være valgfrie og noen ganger velge mellom for eks. Tre ulike lekser. (Dette stemmer også godt overens med forskning, der blir det påpekt at lekser elevene kan velge selv å gjøre vil kunne utvikle nysgjerrigheten til barna, samt at barna selv kan identifisere hva de ønsker å lære mer om, trene mer på osv.)
- elevene ønsker også muligheten for å kunne gjøre lekser på skolen, hvis det er noe tid til overs i noen av timene. Noen av elevene ønsker også leksehjelp til og med 6.trinn
- noen elever på de største trinnene synes det var for mye lekser og for vanskelige lekser

Karlshus:

Elevene ved Karlshus får i dag skrivning, lesing, regning, språk, pugging, faktatekster, glosor og ark som lekse. I elevgruppa ved Karlshus kom følgende frem:

- elevene uttaler at de får lekser fordi de skal repetere, gjøre ferdig hjemme hvis vi ikke blir ferdig på skolen, gjennomgå det vi har lært på skolen for å skjønne det bedre. Eller at det er pugging og repetisjon på en annen måte enn det vi gjør på skolen.
- elevene mener at de bruker følgende tid på lekser: 7.trinn bruker ca. 1 time på lekser. 6.trinn bruker mellom 25- 45 minutter. 5.trinn tror de bruker gjennomsnittlig 30 min. 4.trinn bruker mellom 15-40 minutter
- elevene sier de får lekser i følgende fag: norsk, matematikk, engelsk, naturfag, KRLE, samfunnsfag og enkelte ganger musikk. Fordelen med lekser er i følge elevene at det er bra type repetisjon, lære mer, huske bedre og at de får arbeidsvaner
- elevene mener at fordelen med leksefri skole er at man får mere fritid, og man blir utvilt til neste dag. Mer tid til fritidsaktiviteter. Bedre tid til venner og til å være sammen med venner. Man kan gjøre mer på fritiden og man glemmer ikke lekser

Råde ungdomsskole:

Ved ungdomsskolen har elevrådet diskutert og kommet med følgende punkter:

- elevene uttrykker at noen typer lekser, og litt er ok, men at de i det store og det hele ofte opplever arbeidsmengden som overveldende
- elevene sier at motivasjonen for å gjøre lekser i stor grad handler om å unngå å få anmerkninger, når de øver til prøver og fremføringer, oppleves det mer meningsfylt da motivasjonen er å få gode resultater. De ønsker mer tid til øvinger på eget initiativ
- elevene sier at de ønsker større kontroll over egen fritid. De ser at det er alt for mange som blir uforholdsmessig slitne av for mye lekser, for mange prøver og fremføringer
- elevene ønsker seg opplevelsen av å "bare ha fri"
- elevene opplever det som dypt urettferdig at det alltid er de svake elevene som blir sittende med flest, og mest, lekser
- elevene setter spørsmålsteget ved hvorvidt det er rettferdig at de elevene med størst utfordringer, både faglig og på hjemmebane, er de som får flest anmerkninger for ikke å ha gjort lekser. De ser den onde sirkelen dette skaper. Det vil alltid være de svakeste som får gjort minst på skolen, og dermed de som får mest å gjøre hjemme. Det er disse elevene som aldri opplever å bli ferdig med noe. De identifiserer også at dette ofte er den gruppen elever som får minst støtte til lekselesing hjemmefra
- elevene identifiserer at lekser der det legges opp til at elevene skal "gjøre ferdig hjemme" det de ikke fikk gjort på skolen, er svært uheldig da dette også alltid vil gå utover de svakeste elevene
- elevene sier at de opplever relativt store ulikheter i praksisen lærerne har i forhold til å gi lekser
- mange elever opplyste at lekser ofte er roten til mye konflikt i hjemmet

9.0 Uttalelse fra ungdomsrådet

Ungdomsrådet sine uttalelser om saken (i møte 8.nov 2018)

Det ble lange diskusjoner og mange gode innspill fra medlemmene.

Kort oppsummert konkluderte Ungdomsrådet med følgende:

- vi ønsker lekser
- lekser som er repetisjon av pensum/timen er OK, men lekser som gis fordi man ikke ble ferdig i timen, er ikke OK
- lekser som forberedelse til neste time er OK
- lekser er en del av det å gå på skolen og lekser er bra for å få repetisjon og mengdetrening
- lekser er OK, men det kan bli litt mye. Elever opplever press, det blir fort sene kvelder da de fleste også har fritidsaktiviteter
- ønsker bedre struktur på leksene. I dag er det opp til læreren å selv bestemme om det gis lekser. Dette liker ikke elevene, bør være lik praksis blant lærerne

- terskelen for anmerkning bør være høyere enn i dag. Det praktiseres også veldig ulikt av lærerne. Ønsker lik praksis og kanskje et «prikk-system» hvor x antall prikker gir anmerkning
- elevene synes det er dårlig kommunikasjon blant lærerne, slik at ofte kommer det masse lekser/oppgaver/prøver på en gang, og man har kort tid på seg for å levere. Eleven opplever stress og press hver gang dette skjer og skulle ønske at lærerne kunne snakke sammen og spre dette litt utover så ikke alt kommer på en gang
- det oppleves også at det er en stor og brå overgang fra barneskole til ungdomsskole – samt ungdomsskole til videregående. Skulle ønske at det siste året før overgang til ny skole var mer lik det de skal møte der og fremtiden

10.0 Uttalelse fra foreldregruppa

Foreldrerepresentantene som er representert i arbeidsgruppa er medlemmer av hhv Samarbeidsutvalget (SU) og/eller Foreldrenes arbeidsutvalg (FAU) ved Spetalen skole og Karlshus skole, og skal være de foresattes stemme i utvalget.

FAU/SU ved Karlshus skole tok initiativ til en spørreundersøkelse for å få tilbakemelding om hva foresatte mener om ulike temaer rundt lekser. Undersøkelsen ble sendt til foresatte ved alle de tre skolene i Råde, og om lag 370 foresatte har svart. Svarene fordeler seg slik på skolene; Karlshus ca 50%, Spetalen ca 30%, Råde ungdomsskole ca 20%.

Man kan ikke si at alle foresatte er «hørt» i saken, da undersøkelsen er uformell. Foresatte ble spurt om elever og foresattes tidsbruk på lekser, om lekser førte til krancling, elevenes opplevelse av mestring, om leksene ble forstått uten veiledning fra de hjemme mm. De ble også spurt om hvordan de stilte seg til henholdsvis en helt leksefri og/eller en mer leksebevisst skole. Svarene er ikke entydige, men de har likevel gitt foreldrerepresentantene en nyttig pekepinn om hva foresatte flest mener. De foresatte ble også gitt mulighet til å gi frie tilbakemeldinger.

Vi gir ingen utfyllende beskrivelse av undersøkelsen her, men kommenterer følgende funn;

- svarene i undersøkelsen viser at svært mange foreldre er *svært positive* eller *positive* til en leksefri skole, for de tre skolene under ett, er tallet 67,6%, mens 17,3% er i tvil, og 15,2% er *negative* eller *svært negative*. Enda flere er *svært positive* eller *positive* til en mer leksebevisst skole, der er tallet 70%, mens 22,4% er i tvil, 7,6% er *negative* eller *svært negative*. Tallene for de enkelte skolene avviker ikke i særlig grad fra dette. Foresatte ved Råde ungdomsskole er dog mer positive til leksefri skole (65,5%), mot tallet (61,9%) for en mer leksebevisst skole.

I denne undersøkelsen er dermed foresatte flest, på linje med det som er arbeidsgruppas anbefaling. De ønsker en mer leksebevisst skole der leksene er «riktige» og gis i moderate mengder og under leksebevisste forutsetninger slik det beskrives i rapportens punkt 2.

En slik tilnærming til lekser, tenker vi at vil gi elevene mer tid sammen med foreldre og venner, vi tenker at det gir mer uthvilte elever og at det gjør forskjellen på foreldrenes oppfølgingsevne mindre relevant i forhold til elevenes læringsutbytte av de leksene de gjør.

11.0 Etterord

Arbeidsgruppa ønsker å takke for oppgaven og har opplevd arbeidet med "lekser nå og i fremtiden i Rådeskolene" som bevisstgjørende og meningsfullt.

Gjennom å jobbe på tvers av skolene, sammen med FAU og Ungdomsrådet, kommuneadministrasjonens representant, politiker og Utdanningsforbundet har vi blitt bedre kjent med hverandres perspektiver. Dette er nyttige erfaringer som kommunens elever forhåpentligvis vil kunne dra nytte av.

Vår anbefaling er å kollektivt øke bevisstheten rundt lekser i tiden fremover. For å få til en slik økt bevissthet rundt lekser, anser vi at skolelederne har et spesielt ansvar. Det å få til en positiv endringskultur forutsetter at initiativet til gode, og jevnlig, refleksjoner rundt dette temaet videreføres. Arbeidsgruppa ser viktigheten av at det i fellesskap, på tvers av skolene og trinnene, lages noen "kjøreregler" slik at man ikke faller tilbake til gamle vaner. Vi har sett på andre kommuners løsninger for dette, og anbefaler at det utarbeides en "Lekseplakat" for kommunen. Samtidig vil noen faste rammer rundt lekser øke forutsigbarheten for alle involverte. Gruppa har reflektert rundt hvordan slike rammer også kan være med på å øke motivasjonen for lekser hos elevene.

Skal en økt bevissthet rundt lekser få en positiv effekt på den enkelte elev, må alle spille på lag. Den enkelte lærer må få veiledning og oppfølging hvis en endring av praksis er utfordrende, og lærerkollegiet må sammen finne retningslinjer til det beste for elevene. Foreldrene må bli trygget på at deres involvering i deres barns skolehverdag vil bli ivaretatt på en god måte, og skolelederne må være sikre på at elevene får en gevinst av de endringene som evt. vil bli lagt til grunn.

Arbeidsgruppa anser at kommunens felles ansvar ligger i å kollektivt redusere press og stress på våre barn og unge. Økt bevissthet rundt lekser vil være et positivt bidrag til dette. I arbeidsgruppa har elevene blitt tatt med på råd, og det er viktig at deres stemmer blir hørt og tatt på alvor på lik linje med undervisningspersonellet og de foresatte.

De tankene man er vant til å ha om lekser blir i dag utfordret i takt med at skoleklimaet og samfunnet er i stadig endring. Innføringen av digitale hjelpemidler som Ipad, pc til alle elever, apper og digitale plattformer for styrking av skole/ hjem-samarbeid, bør gjøre det mulig å få til at størsteparten av mengdetrening, repetisjon og opplæring i studieteknikker skjer innenfor skolens rammer.

Tiden lærere tradisjonelt har brukt på å sjekke lekser, kan heller i stor grad omdisponeres slik at elevenes ønsker ivaretas, samtidig som den enkelte lærers metodefrihet ikke må overstyres.

Arbeidsgruppas anbefaling må, som tidligere nevnt, innføres over tid. Det vil ikke være mulig, slik arbeidsgruppa ser det, å effektivisere skolehverdagen i så stor grad som vi anser at det bør være mulig å gjøre, før blant annet kommunens digitale infrastruktur er betydelig forbedret, stabil og oppdatert. Arbeidsgruppa overleverer nå denne rapporten og håper at arbeidet vi har lagt ned vil bli videreført, at den kan være en motivasjon for økt samarbeid mellom skolene og trinnene, og at Rådes elever i så stor grad som mulig vil bli møtt mer på sine premisser i fremtiden. Samtidig anser gruppa det som viktig å ha fokuset på at det er skolene som sitter med kompetansen når det kommer til barn og unges opplæring.

Kilder:

- 1) Holte, Kjersti Lien (2018) Helsefremmende praktisering av lekser i barneskolen
- 2) Holte, Kjersti Lien (2018) Kronikk i Fredrikstad Blad, <https://www.f-b.no/debatt/skole/leksehjelp/lekser-har-liten-eller-ingen-effekt-pa-laring/o/5-59-1021859?key=2018-02-18T05%3A51%3A45.000Z%2Fretreiver%2F69bab1088823bae8428fd5a3f7436bc1032cdb54#/responses/32865235>
- 3) Holte, Kjersti Lien (2012-2016) Lekseprosjektet
- 4) Antonowsky, A. (1979) Health stress and coping. Sanfrancisco:

- 5) Jossey-Bass. Befring, E. (2012) Skolen for barnas beste: Kvalitetsvikår for oppvekst, læring og utvikling. School for the childrens best. Qvuality indicators for upbringing learning and development.
- 6) Blazer, Christie (2009). Literature Review Homework. Research services. Webpage.
- 7) Brøyen, T (2016) Stress blant barn og unge. (Stress among children and young people). Bedre skole.
- 8) https://www.utdanningsforbundet.no/upload/Tidsskrifter/Bedre%20Skole/BS_3_2016/7724-BedreSkole-0316-Stress.pdf

- 9) Goleman, D. (2013) Focus: The Hidden Driver of Excellence. New Delhi:
- 10) Hattie, John (2013) Synlig læring – for lærere. (Visible learning for teachers.)
- 11) Nordal, Thomas (2015) Ikke lekser, men feil lekser er problemet
<https://forskning.no/sosiale-relasjoner-barn-og-ungdom-ntnu/ikke-lekser-men-feil-lekser-er-problemet/463765>

Nyttige linker å se nærmere på:

- a) <https://utdanningsforskning.no/artikler/lekser-og-forskning/>
 - b) <http://lektorlomsdalen.no/2019/02/11-137-kjersti-lien-holte-om-leksebevisste-skoler/>
 - c) <https://www.nrk.no/livsstil/-foreldre-bor-ikke-gjore-barnas-lekser-for-a-slippe-konflikter-1.13949425>
 - d) <http://tallogforskning.udir.no/innhold/riktig-bruk-av-lekser-er-viktig-for-elevenes-laering/>
- 12)

